

Χώρος αειχώρας

Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης

2011

15

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
*Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας
και Περιφερειακής Ανάπτυξης*

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
ΓΟΣΠΟΔΙΝΗ ΑΣΠΑ
ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΤΑΘΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- ΕΜΠ
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- ΕΜΠ
Γιαννακούρου Τζίνα	- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσημας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Δεμαθάς Ζαχαρίας	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- ΑΠΘ
Καρύδης Δημήτρης	- ΕΜΠ
Κοσμόπουλος Πάνος	- ΔΠΘ
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαλούτας Θωμάς	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Μαντουβάλου Μαρία	- ΕΜΠ
Μελαχροινός Κώστας	- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μοδινός Μιχάλης	- Εθν. Κέντρο Περιβ. και Αειφ. Ανάπτυξης (ΕΚΠΙΑΑ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Universite de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Χαστάογλου Βίλμα	- ΑΠΘ

Διεύθυνση:
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας
και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Περιοδικό ΔΕΙΧΩΡΟΣ
Πεδίο Άρεως, 383 34 ΒΟΛΟΣ
<http://www.aeihoros.gr>, e-mail: aeihoros@prd.uth.gr
τηλ.: 24210 – 74456 fax: 24210 – 74388

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ειδικό τεύχος – Αφιέρωμα
Special Issue

**Ζητήματα Αστικής
και Περιφερειακής Ανάπτυξης
στον ελληνικό χώρο**

Επιμέλεια

Γιάννης Ψυχάρης

Επιστημονικό Περιοδικό

αειχώρος

Ανακοίνωση

Από το τεύχος 12 άλλαξε η αρίθμηση του περιοδικού αειχώρος. Καταργείται η αναφορά σε τόμο και τεύχος τόμου, και καθιερώνεται η αναφορά σε αύξοντα αριθμό τεύχους (από την αρχή της έκδοσης του περιοδικού).

Επιμέλεια έκδοσης: Άννα Σαμαρίνα — Παναγιώτης Πανταζής

Λαγού: Παναγιώτης Πανταζής

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Γιώργος Παρασκευάς — Παναγιώτης Πανταζής

Εκτύπωση: Ευαγγελία Ξουράφα

Κεντρική διάθεση: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

	Ψυχάρης Γ.	4
Εισαγωγή: Ζητήματα ανάπτυξης στον ελληνικό χώρο		
	Παπαδασκαλόπουλος Α., Χριστοφάκης Μ.	8
Αναπτυξιακά πρότυπα και αστικά κέντρα στον ελληνικό περιφερειακό προγραμματισμό μετά το 2000		
	Αρτελάρης Π., Καλλιώρας Δ., Πετράκος Γ.	42
Εισοδηματικές ανισότητες μεταξύ των ελληνικών νομών, 1995-2005: Διερεύνηση της ύπαρξης σύγκλισης κατά ομάδες		
	Καλογήρου Σ.	68
Χωρικές ανισότητες και ερμηνευτικοί παράγοντες της γεωγραφικής κατανομής του δηλωθέντος εισοδήματος στην Ελλάδα		
	Θεοδωρά Γ., Λουκάκης Π.	102
Τάσεις εξέλιξης στο δίκτυο των αστικών κέντρων της Ελλάδας		
	Αρβανιτίδης Π.Α., Δωρής Γ.	130
Λειτουργικές Αστικές Περιοχές: Μια προσπάθεια προσδιορισμού της οικονομικής επιρροής των ελληνικών αστικών κέντρων		
	Τριανταφυλλόπουλος Ν.	152
Οι νέες "προνομιακές" σχέσεις της αγοράς ακινήτων με την αστική ανάπτυξη και τον πολεοδομικό σχεδιασμό		
ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ		
	Ψυχάρης Γ.	182
Συνέδρια της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης (ERSA/RSAI) την περίοδο 2010-2012		
<i>50^ο Συνέδριο ERSA 2010, Jönköping, Σουηδία</i>		
<i>51^ο Συνέδριο ERSA 2011, Βαρκελώνη, Ισπανία</i>		
<i>52^ο Συνέδριο ERSA 2012, Μπρατισλάβα, Σλοβακία</i>		
ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ		
	Βλάμης Π.	186
Arthur O'Sullivan (Μετάφραση) (2011) <i>Αστική Οικονομική, 7^η έκδοση</i>		
	Πυλαρινός Δ.	190
Ελένη Μπαστέα (Μετάφραση) (2008) <i>ΑΘΗΝΑ 1834-1896: Νεοκλασική πολεοδομία & ελληνική εθνική συνείδηση</i>		

Arthur O'Sullivan, 2011
Αστική Οικονομική, 7^η έκδοση

Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Μετάφραση: Ελεάννα Αντώνογλου

Επιμέλεια: Γιάννης Ψυχάρης, Αντώνης Ροβολής

Πρόδρομος Βλάμης

Ερευνητής, ΚΕΠΕ

*Επιστημονικός Συνεργάτης, Ελληνικό Παρατηρητήριο-
 London School of Economics and Political Science*

Το βιβλίο του Arthur O'Sullivan έχει καταστεί ένα δημοφιλές ακαδημαϊκό σύγγραμμα, καταξιωμένο στη διεθνή βιβλιογραφία από την πρώτη κιόλας έκδοσή του το 1990. Η έκδοση αυτού του ξενόγλωσσου διδακτικού εγχειριδίου και στα ελληνικά από τις Εκδόσεις Κριτική έρχεται να προστεθεί στα, ομολογουμένως λίγα, βιβλία που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά και ασχολούνται με θέματα οικονομικής ανάλυσης του χώρου. Η έβδομη έκδοση του O'Sullivan, από την οποία έγινε και η μετάφρασή του στην ελληνική γλώσσα, καλύπτει το αντικείμενο της Αστικής Οικονομικής και ισορροπεί με μεγάλη επιτυχία ανάμεσα στο επιστημονικό πεδίο των οικονομικών και της γεωγραφίας. Η Αστική Οικονομική είναι ο κλάδος της οικονομικής επιστήμης που ασχολείται με τη φύση και τη λειτουργία της οικονομίας της πόλης, την επίλυση θεμάτων του αστικού χώρου και με την διατύπωση πολιτικών αστικής ανάπτυξης. Το βιβλίο του O'Sullivan παρουσιάζει και καταφέρνει να αναδείξει με μεγάλη επιτυχία τέτοιου είδους θέματα δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις θεωρίες επιλογής του τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών.

Το βιβλίο χαρακτηρίζεται από πληρότητα και ενσωματώνει με μοναδικό τρόπο την αξιοπρόσεκτη πρόοδο που έχει συντελεστεί τα τελευταία 20 χρόνια στην έρευνα στο συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο. Καλύπτει όχι μόνο τις κλασικές θεματικές ενότητες της θεωρίας εγκατάστασης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών στα μεγάλα αστικά κέντρα, των οικονομικών των οικιστικών ακινήτων και της αστικής ανάπτυξης αλλά και θέματα όπως η φτώχεια, η εκπαίδευση, το δίκτυο μεταφορών, το έγκλημα και η δημόσια χρηματοδότηση στα αστικά κέντρα.

Πιο συγκεκριμένα, το βιβλίο χωρίζεται σε 6 μεγάλες ενότητες και οργανώνεται ως εξής: Η Ενότητα I εξηγεί γιατί οι πόλεις υπάρχουν και τι προκαλεί την ανάπτυξη ή την συρρίκνωσή τους. Η Ενότητα II εξετάζει το πώς οι δυνάμεις της αγοράς μορφοποιούν τις πόλεις και πραγματεύεται το ρόλο των κυβερνήσεων στον καθορισμό των προτύπων χρήσεων γης. Η Ενότητα III περιγράφει το σύστημα μεταφορών στις πόλεις και εξετάζει την αναγκαιότητα επιδότησης των δημόσιων συγκοινωνιών ως λύση στο πρόβλημα της εκτεταμένης χρήσης του αυτοκινήτου και των αρνητικών επιπτώσεων που αυτή προκαλεί (κυκλοφοριακή συμφόρηση, ρύπανση, ατυχήματα). Η Ενότητα IV παρουσιάζει ένα υπόδειγμα του "ορθολογικού εγκληματία", διερευνά τις αιτίες του εγκλήματος στα αστικά κέντρα και τις χωρικές διαστάσεις της εγκληματικότητας. Η Ενότητα V εξηγεί τα μοναδικά χαρακτηριστικά της αγοράς αστικής κατοικίας και διερευνά την επίδραση των κυβερνητικών πολιτικών στα οικιστικά ακίνητα. Τέλος, στην Ενότητα VI γίνεται αναφορά στο ρόλο των τοπικών κυβερνήσεων, ανάλυση του τρόπου επιδότησής τους από την κεντρική κυβέρνηση και συζήτηση του πώς εκλαμβάνουν οι φορολογούμενοι την επιβολή φόρων από τις τοπικές κυβερνήσεις. Ιδιαίτερα οι τελευταίες θεματικές ενότητες συμβάλουν σημαντικά στην διεπιστημονικότητα του βιβλίου και προσελκύουν το ενδιαφέρον φοιτητών και επιστημόνων από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα όπως της Κοινωνιολογίας, Γεωγραφίας, Χωροταξίας, Πολεοδομίας, του Αστικού Σχεδιασμού και της Δημόσιας Διοίκησης.

Η έβδομη έκδοση του O'Sullivan επικαιροποιεί σημαντικό μέρος των ενοτήτων παλαιότερων εκδόσεων του βιβλίου και βελτιώνει το περιεχόμενό τους με την προσθήκη:

- α. χαρτών που αναδεικνύουν την χωρική κατανομή και διάσταση της οικονομικής δραστηριότητας στα αστικά κέντρα,
- β. ασκήσεων-ερωτήσεων στο τέλος κάθε κεφαλαίου για την εξάσκηση των φοιτητών,
- γ. παραρτημάτων στα κεφάλαια όπου ο συγγραφέας κρίνει απαραίτητο ότι χρειάζονται,
- δ. πινάκων και διαγραμμάτων που βασίζονται σε πρόσφατα δημογραφικά στοιχεία της Αμερικάνικης οικονομίας και
- ε. ερευνητικών ευρημάτων και αποτελεσμάτων μελετών, τόσο θεωρητικής όσο και εμπειρικής φύσεως, που έχουν δημοσιευτεί τα τελευταία 20 χρόνια σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά στο ερευνητικό πεδίο της αστικής οικονομικής, των οικονομικών της ακίνητης περιουσίας και των οικονομικών της κατοικίας.

Το βιβλίο του O'Sullivan, το οποίο έχει σχεδιασθεί για χρήση σε μαθήματα Αστικής Οικονομικής, κατά βάση προπτυχιακού επιπέδου, είναι γραμμένο με τρόπο απλό, εύχρηστο και φιλικό προς τον αναγνώστη και χρησιμοποιεί καθημερινές εκφράσεις αποφεύγοντας την σοβαροφάνεια και τον ακαδημαϊκό φορμαλισμό. Είναι ιδιαίτερα αναλυτικό χωρίς

όμως να γίνεται ούτε κουραστικό ούτε και εξαντλητικά τεχνικό, όπως συχνά συμβαίνει με άλλα βιβλία που κάνουν εκτεταμένη χρήση δυσκολονόητων ανώτερων μαθηματικών υποδειγμάτων. Το παρόν ακαδημαϊκό σύγγραμμα παρουσιάζει και αναδεικνύει όλες τις βασικές έννοιες και θεματικές ενότητες της Αστικής Οικονομικής και τις "παντρεύει" με ιδιαίτερη επιτυχία με τα εμπειρικά και θεωρητικά εργαλεία της σύγχρονης μικροοικονομικής προσέγγισης. Αυτό το σημείο αποτελεί ένα από τα πλέον ισχυρά μεθοδολογικά πλεονεκτήματα του βιβλίου. Μάλιστα στο τέλος του βιβλίου παρατίθεται Παράρτημα με τίτλο "Εργαλεία της Μικροοικονομικής" ώστε οι αναγνώστες, που δεν διαθέτουν το ανάλογο υπόβαθρο γνώσεων, να επωφεληθούν από μια επισκόπηση των εννοιών που χρησιμοποιούνται στα μαθήματα Μικροοικονομικής.

Οι συμπληρωματικές βιβλιογραφικές αναφορές που παρέχονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου είναι χρήσιμες στους φοιτητές και ερευνητές που επιθυμούν να μελετήσουν περεταίρω την εκάστοτε θεματική ενότητα του βιβλίου. Επίσης, η πρωτοβουλία των επιμελητών της ελληνικής έκδοσης να παραθέσουν στο τέλος του βιβλίου 'Γλωσσάριο', στο οποίο γίνεται αναφορά των βασικών εννοιών της Αστικής Οικονομικής στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τους αναγνώστες, που ενδεχομένως έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με το γνωστικό αντικείμενο της Αστικής Οικονομικής και επιθυμούν να εξοικειωθούν με την αγγλική ορολογία.

Ωστόσο, το βιβλίο παρουσιάζει και κάποιες αδυναμίες όπως για παράδειγμα, η μεγάλη έκτασή του (περίπου 700 σελίδες), η οποία καθιστά σχεδόν αδύνατη την κάλυψη του περιεχομένου του σε ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο. Μια επιπλέον αδυναμία αφορά στο ότι ο O'Sullivan γράφοντας αρχικά το εν λόγω σύγγραμμα στην αγγλική γλώσσα στοχεύει κατά κύριο λόγο στο κοινό των φοιτητών/φοιτητριών των αμερικανικών και αγγλοσαξονικών πανεπιστημίων με αποτέλεσμα:

- α. τα παραδείγματα που χρησιμοποιεί για τα οικονομικά των πόλεων να αντλούν αποκλειστικά και μόνο από τις εμπειρίες και παραστάσεις αυτών των χωρών,
- β. το σύστημα μέτρησης που χρησιμοποιείται να είναι αυτό των ΗΠΑ (για παράδειγμα, γαλόνια για τη βενζίνη, μίλια για τις αποστάσεις, εκτάρια για την έκταση κλπ),
- γ. να γίνεται αναφορά σε φαινόμενα (γκετοποίηση, φυλετικές διακρίσεις κλπ) που δεν είναι ιδιαίτερα έντονα -τουλάχιστον όχι ακόμη- στις ελληνικές πόλεις, και
- δ. να γίνεται ανάλυση της οικονομικής και κοινωνικής δομής των ΗΠΑ για τα οποία δεν μπορεί να βρει κανείς το ακριβές ανάλογο στην ελληνική επικράτεια.

Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλεφθεί το όφελος που θα προκύψει για τους ελληνόφωνους αναγνώστες του βιβλίου από την απόκτηση παραστάσεων από άλλες χώρες του κόσμου, η οποία σε κάθε περίπτωση διευρύνει τον ορίζοντα των γνώσεων και ενδεχομένως να δημιουργεί ερεθίσματα για εκτενέστερη διερεύνηση του θέματος των οικονομικών των πόλεων.

Είναι γεγονός ότι ένα διδακτικό εγχειρίδιο, όσο καταξιωμένο και αν είναι στη διεθνή βιβλιογραφία, έχει πολλές δυσκολίες στη μεταφορά του σε άλλη γλώσσα. Για αυτό το λόγο θα ήθελα σε αυτό το σημείο να κάνω ιδιαίτερη μνεία στο έργο τόσο της μεταφράστριας όσο και των επιμελητών της έβδομης έκδοσης του βιβλίου του Ο'Sullivan στην ελληνική γλώσσα. Οι κ.κ καθηγητές Ψυχάρης και Ροβολής και η κα. Αντώνογλου έχουν κάνει εξαιρετική δουλειά αναφορικά με την άρτια απόδοση του κειμένου στην ελληνική γλώσσα. Καταφέρνουν να εισαγάγουν το ελληνικό κοινό, με μοναδικό τρόπο, στο αντικείμενο και τις έννοιες της Αστικής Οικονομικής και βρίσκουν μια ισορροπία ανάμεσα στο να διατηρηθεί η απλότητα του τρόπου γραφής αλλά και να αποδοθούν σωστά οι έννοιες στην ελληνική γλώσσα με την επιστημονική συνέπεια που απαιτείται για ένα ακαδημαϊκό σύγγραμμα. Το βιβλίο του Ο'Sullivan θεωρώ ότι αποτελεί απαραίτητο διδακτικό σύγγραμμα σε προπτυχιακά προγράμματα τμημάτων Περιφερειακής Ανάπτυξης, Οικονομικών, Γεωγραφίας, Πολεοδομίας, Περιβάλλοντος, κ.ά. Στην Ελλάδα, που δυστυχώς δεν υπάρχουν πολλά ανάλογα βιβλία, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί πιθανά και από μεταπτυχιακούς φοιτητές, που δεν είναι εξοικειωμένοι με τις έννοιες της Αστικής Οικονομικής και την μικροοικονομική προσέγγιση για την πόλη και τον αστικό χώρο.

Συμπερασματικά, θεωρώ ότι το βιβλίο του Ο'Sullivan είναι πρώτης κλάσης διδακτικό εγχειρίδιο και καλύπτει ένα βασικό κενό στην ελληνική βιβλιογραφία για τα οικονομικά των πόλεων. Η σημαντική αυτή εκδοτική επιτυχία των εκδόσεων Κριτική δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές των τμημάτων ελληνικών Πανεπιστημίων, στα οποία διδάσκεται το αντικείμενο της Αστικής Οικονομικής, να επωφεληθούν διαβάζοντάς το στην ελληνική γλώσσα.

αιχώρος

ΤΕΥΧΟΣ 15 | ΕΤΟΣ 2011
ISSUE | YEAR

4 Ψυχάρης Γ.

Εισαγωγή: Ζητήματα ανάπτυξης στον ελληνικό χώρο

8 Παπαδασκαλάπουλος Α., Χριστοφάκης Μ.

Αναπτυξιακά πρότυπα και αστικά κέντρα στον ελληνικό περιφερειακό προγραμματισμό μετά το 2000

42 Αρτελάρης Π., Καλλιώρας Δ., Πετράκος Γ.

Εισοδηματικές ανισότητες μεταξύ των ελληνικών νομών, 1995-2005: Διερεύνηση της ύπαρξης σύγκλισης κατά ομάδες

68 Καλογήρου Σ.

Χωρικές ανισότητες και ερμηνευτικοί παράγοντες της γεωγραφικής κατανομής του δηλωθέντος εισοδήματος στην Ελλάδα

102 Θεοδωρά Γ., Λουκάκης Π.

Τάσεις εξέλιξης στο δίκτυο των αστικών κέντρων της Ελλάδας

130 Αρβανιτίδης Π.Α., Δωρής Γ.

Λειτουργικές Αστικές Περιοχές: Μια προσπάθεια προσδιορισμού της οικονομικής επιρροής των ελληνικών αστικών κέντρων

152 Τριανταφυλλόπουλος Ν.

Οι νέες "προνομιακές" σχέσεις της αγοράς ακινήτων με την αστική ανάπτυξη και τον πολεοδομικό σχεδιασμό

ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

182 Ψυχάρης Γ.

Συνέδρια της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης (ERSA/ RSAI) την περίοδο 2010-2012

50^ο Συνέδριο ERSA 2010, Jönköping, Σουηδία

51^ο Συνέδριο ERSA 2011, Βαρκελώνη, Ισπανία

52^ο Συνέδριο ERSA 2012, Μπρατισλάβα, Σλοβακία

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

186 Βλάμης Π.

Arthur O'Sullivan (Μετάφραση) (2011)

Αστική Οικονομική, 7^η έκδοση

190 Πυλαρινός Δ.

Ελένη Μπαστέα (Μετάφραση) (2008)

ΑΘΗΝΑ 1834-1896: Νεοκλασική πολεοδομία @ ελληνική εθνική συνείδηση

ISSN

1109-5008

Webpage

<http://www.aeihoros.gr>